

7. ПРИКЛАД ГРОМАДСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ (ГО «Союз соціальних технологів України»)

Згідно з проведеним опитуванням громадської думки³ в 2018 році не більше 8% українців віком від 18 років активну участь бере участь в роботі громадських організацій України. Як правило, це пов'язано, по-перше, з песимізмом і зневірою в здатність на щось впливати. По-друге, серед безлічі офіційно зареєстрованих організацій є так звані «мертві душі» – об'єднання, союзи, що існують тільки на папері. За статистикою, громадських об'єднань в Запорізькій області більше 4000 одиниць (<http://rgo.informjust.ua>), проте, згідно з принципом Парето, тільки 20% з них приносять користь суспільству, а не тільки членам цих організацій, в обсязі мінімум 80%. Подолати такі установки і такий стан справ – виклик, що стоїть перед українською владою, зокрема, і суспільством, в цілому. Є підстави вірити, що відповіддю на нього може стати соціальний аудит діяльності громадських об'єднань. Його метою постає встановлення відповідності діяльності громадських об'єднань та інших соціальних інститутів, інтересам громадян і задачам соціальної політики, а також формування пропозицій відносно досягнення цієї відповідності.

Мета соціальної експертизи – визначити напрями оптимізації регулювання діяльності громадських об'єднань Запорізької області.

Для досягнення поставленої мети було проведене моніторингове дослідження стану громадських об'єднань Запорізької області. Вибіркова сукупність складала 3019 одиниць спостереження. Метод дослідження – аналіз документів (контент-аналіз). Основою для вибірки став веб-сервіс Міністерства юстиції України «Реєстр громадських об'єднань» (<http://rgo.informjust.ua/>).

Для проведення контент-аналізу було взято інформацію про реєстраційні картки (див. рис. 1-2) громадських об'єднань та сформовано перелік змінних, що

---

³ Опитування громадської думки для оцінки змін в обізнаності громадян щодо громадських організацій та їхньої діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/11840830095b58982de29a54.07265026.pdf>

підлягали фіксації, а саме: реєстраційний номер, назва громадського об'єднання, дата реєстрації, місцезнаходження, спрямованість, статус та ін.

Всі права захищені "Держінформ"юст" © 2013 - 2019

Рис. 1. – Початкова форма пошуку

Для аналізу та обробки даних було використано комплекс програмного забезпечення: Microsoft Office Excel (збір, чищення, візуалізація даних) та RStudio (визначення базових статистик, візуалізація даних).

Реєстраційний номер запису в Єдиному реєстрі	Стан	Повне найменування (Скорочене найменування)	Номер та дата видачі свідоцтва / дубліката свідоцтва	Дата реєстрації
321150	зарєстровано	Професійна спілка працівників Азоврибохорони (ТСП Азоврибохорони)		17.08.2009 16:50:12
321285	зарєстровано	Бердянська первинна профспілкова організація "Союз трудового колективу" (СТК)		17.06.2009 17:02:26
339403	зарєстровано	ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "КЛУБ БОКСУ БЕРДЯНСЬК" (ГО "КЕБ")	36	23.06.2009 13:35:04
<p>Реєстраційний номер запису: 339403</p> <p>Стан: зарєстровано</p> <p>Тип запису: Громадське об'єднання (зі статусом юридичної особи) (архівна реєстрація)</p> <p>Реєстраційний номер у Реєстрі об'єднань громадян: 36</p> <p>Дата реєстрації у Реєстрі об'єднань громадян: 17.09.2008</p> <p>Повне найменування: ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "КЛУБ БОКСУ БЕРДЯНСЬК"</p> <p>Скорочене найменування: ГО "КЕБ"</p> <p>ЄДРПОУ: 36237930</p> <p>Організаційно-правова форма: Громадська організація</p> <p>Статус: Місцевий</p> <p>Спрямованість: Фізкультурно-спортивна</p> <p>Здійснення підприємницької діяльності: Ні</p> <p>Номер та дата видачі свідоцтва (дубліката): 36</p> <p>Місцезнаходження: 71112, Запорізька обл., м. Бердянськ, вулиця Морська, будинок 17/56</p> <p>Засновник: ...</p> <p>Керівні органи: ...</p> <p>Засоби зв'язку: +380504270077</p> <p>Дата внесення останніх змін: 15.03.2017 12:11:44</p>				
339558	в стані припинення	Громадська організація "Бердянська районна рада товариства рятування на воді"	21	23.06.2009 14:12:15

Рис. 2. – Повний реєстраційний запис вибіркового громадського об'єднання

Кожна з отриманих реєстраційних карток громадського об'єднання Запорізької області була розкладена на категорії та одиниці аналізу. Отримані

результати аналізу викликали багато питань, як до громадських організацій так і до веб-ресурсу «Реєстр громадських об'єднань».

За місцем реєстрації (див. Таблиця 1) найбільша кількість громадських об'єднань у м. Запоріжжя – 42,93%. Це обумовлено тим, що Запоріжжя є обласним центром та нараховує найбільшу кількість населення. За даними Державної Служби Статистики України у статистичному щорічнику «Міста та райони Запорізької області за 2017 рік» на 1 січня 2018 року м. Запоріжжя налічує – 741 496 осіб. Після Запоріжжя знаходиться м. Мелітополь, воно налічує 12,69% громадських організацій. Найменшу ж кількість громадських організацій мають райони Розівський – 0,40% та Більмацький – 0,20%, при цьому кожен із цих районів має велику наповнюваність постійного населення⁴.

Таблиця 1

Розподіл громадських об'єднань за територіальною приналежністю

Район області	%
м. Запоріжжя	42,93%
м. Мелітополь	12,69%
м. Бердянськ	10,33%
м. Енергодар	4,77%
м. Токмак	2,68%
Василівський	2,62%
Вільнянський	2,15%
Приморський	1,95%
Пологівський	1,89%
Запорізький	1,82%
Веселівський	1,76%
Оріхівський	1,62%
Михайлівський	1,59%

Район області	%
Новомиkolaївський	1,42%
Мелітопольський	1,16%
Приазовський	1,16%
Якимівський	1,16%
Гуляйпільський	1,13%
Бердянський	0,93%
Чернігівський	0,83%
Кам'янсько-Дніпровський	0,79%
Токмацький	0,76%
Кубишевський	0,73%
Великобілозерський	0,53%
Розівський	0,40%
Більмацький	0,20%

Пошук та відбір організацій проводився за допомогою параметру пошуку (див. рис. 1) «Місцезнаходження», де вказувалися регіон та райони пошуку. Під час формування даних по м. Запоріжжя в цілому виявилось, що веб-ресурс видає помилку «Кількість знайдених записів перевищує 500, уточніть параметри пошуку». З цього виходить, що будь-який користувач не зможе отримати повної

⁴ Статистичний щорічник: «Міста та райони Запорізької області за 2017 рік». Запоріжжя: Головне управління статистики у Запорізькій області, 2018. 261 с.

інформації про кількість громадських організацій в тому випадку, якщо їх кількість буде складати більше 500 одиниць. Як виявилось, в реєстрі громадських об'єднань існують записи про громадські організації та спілки, які можуть мати лише один рівень територіальної класифікації. Тобто, організація може бути зареєстрованою в у м. Запоріжжя, але не віднесеною до певного району міста. Оскільки обсяг можливого пошуку обмежено 500 записами, знайти організацію в регіоні, районі, місті із чисельністю записів більше 500 (для будь-якого рівня) можливо буде лише за умов наявності інформації про назву (приблизну назву) об'єднання або службовим даним. Це є показовим недоліком розробників пошукової системи веб-ресурсу, який не ліквідовано ще з 2014 року⁵.

Особистий стан громадських організацій налічує 90,91% зареєстрованих. Це дає підставу вважати, що на сьогодні дуже багато громадських організацій проводять свою діяльність. За змінною «статус юридичної особи» 84,17% громадських організацій мають статус юридичної особи та 15,83% знаходяться без статусу юридичної особи.

Рис. 3. – Організаційно-правова форма громадських об'єднань
Запорізької області згідно реєстру

⁵ Бардалим В.М. «Реєстр громадських об'єднань» як інструмент інформаційної підтримки неформальної освіти: сучасний стан та перспективи використання. [Електронний ресурс]. Режим доступу: lib.iitta.gov.ua/10346/1/Tezy_mol_vcen_11_12_2014.pdf

Стан організаційно-правової форми був розглянутий у двох категоріях: згідно даних, наданих реєстром, та згідно з аналізом повної назви громадського об'єднання. Остання змінна була створена нами особисто задля порівняння даних, оскільки виявилось, що не кожна організація має в картці задане поле. За результатами згідно реєстру налічується 70,82% громадських організацій та 1,36% громадських спілок. 27,82% з них залишаються не визначеними (див. рис. 3-4).

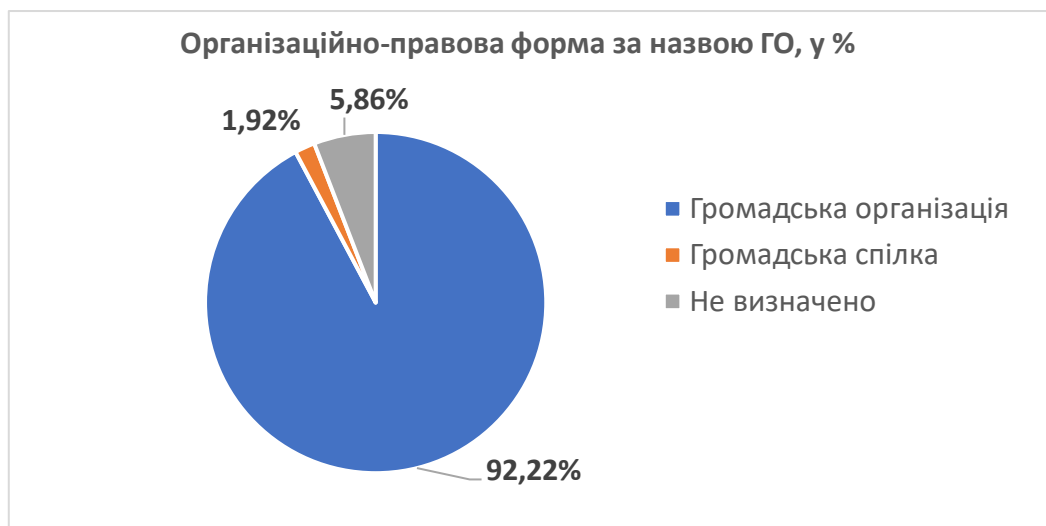

Рис. 4. – Організаційно-правова форма громадських об'єднань Запорізької області згідно офіційної назви

Аналіз змісту повної назви громадських об'єднань дозволив отримати дещо іншу інформацію: 92,22% – це громадські організації, 1,92% – громадські спілки. 5,86% організацій мають не визначену організаційно-правову форму.

Наступну змінну можна умовно визначити як «Рівень діяльності громадського об'єднання» визначалася способом, аналогічним попередньому, а саме – діяльність (статус) за реєстром та діяльність відповідно до повної назви громадського об'єднання. Під рівнем діяльності в нашому випадку розуміється орієнтація громадського об'єднання на проведення діяльності в рамках села, міста, району міста, району (місцевий); всієї Запорізької області (регіональний); в рамках території України (всеукраїнський) та вихід за межі території України (міжнародний).

Згідно з реєстром, майже 79,63% громадських об'єднань не визначилися з масштабами своєї діяльності. 0,03% припадає на міжнародний статус. Наявність у назві слова «український» або «Україна» дало підставу визначати, що діяльність громадського об'єднання буде провадитися в рамках всієї України (всеукраїнський рівень); «Запорізький» / «обласний» – в рамках Запорізької області (регіональний рівень). Наявність похідних термінів від назв населених пунктів Запорізької області чи її частин, плюс слова «місцевий» було основою для віднесення громадського об'єднання в категорію локального (місцевого) рівня. Крім того, наявність в назві такого слова як «клуб» слугувало маркером для автоматичної класифікації громадського об'єднання в категорію «місцевий».

Отже, за результатом аналізу повних назв громадських об'єднань було визначено 48,39% локальних громадських організацій, найменша позиція також залишається у міжнародних громадських організацій – 0,26%. Однак це повністю не вирішило питання – майже для 35% громадських організацій не можливо визначити масштаби діяльності.

Картка реєстрації громадської організації містить запис «Здійснення підприємницької діяльності». Поняття громадського об'єднання не має на меті отримання прибутку та ведення підприємницької діяльності. Серед громадських організацій налічується 92,22%, які зазначили свій статус неприбутковості, вказавши «Ні». Лише 0,53% зазначають про бажання отримувати прибуток в рамках громадського об'єднання. У 7,25% організацій дані про стан неприбутковості відсутні.

Наявність засобів зв'язку з громадськими організаціями (номери телефонів, факси, сайти, інші соціальні ресурси) згідно реєстру є показником принципу відкритості, прозорості та публічності. Як виявилось, більшість громадських об'єднань, а саме 85,43% не надають такої інформації. Це дає підставу вважати, що об'єднання, які не надають таку інформацію, або не мають таких засобів зв'язку, або умисно уникають надання такої інформації.

Змінна «спрямування діяльності громадських організацій за смисловим змістом назви» була зазначена нами тому, що громадські об'єднання у пункті

«Спрямованість» могли нічого не зазначати та серед представлених переліків не було виявлено чіткої класифікації. Також розглядався можливий перетин з іншими напрямами діяльності. За ключовими словами із назв організацій були виділені певні напрями діяльності громадських об'єднань Запорізької області. Результати аналізу дозволили зменшити рівень невизначеності з 66% до 18,45%. Найбільш розповсюдженим спрямуванням для громадських об'єднань виявилось «Фізкультурно-спортивне», яке склало 16,11%. Найменш популярним виявилось сільське господарство – 0,49%.

Веб-ресурс «Реєстр громадських об'єднань» має звернути увагу на недосконалу класифікацію, зробити її універсальною, вимагати від громадських об'єднань заповнення цього пункту та доповнити свою пошукову систему за критерієм «Спрямованість».

Останнім етапом аналізу став процес візуалізації найбільш вживаних у назвах громадських організацій термінів, коротше говорячи, побудова хмари понять. Так, було побудовано дві хмари – одна з україномовних термінів, друга – англійськомовних (див. рис. 5-6).

Рис. 5 – Хмара слів з україномовних назв громадських об'єднань Запорізької області

Як можна побачити, на першому місці знаходяться слова, що визначають єдність (клуб, асоціація, центр, федерація, союз тощо) в певному регіональному

що обумовлено як законодавчою базою (зміною правил транслітерації) так і людським фактором.

Наявні помилки такого роду дають нам право стверджувати, що позитивним моментом соціального аудиту є пошук невідповідностей чи помилок в офіційній документації. Тому, чим більше некомпетентність осіб, що приймають рішення про реєстрацію громадського об'єднання (як засновників, так і представників органів реєстрації), тим більше обсяг помилок та порушень в офіційній документації громадського об'єднання.

Таблиця 2

Кількість реєстраційних записів, в яких наявні помилки орфографічного характеру в назві громадського об'єднання українською мовою

Район області	Кількість помилок
м. Запоріжжя	33
м. Мелітополь	17
Михайлівський	5
м. Бердянськ	4
Кам'янсько-Дніпровський	4
Приазовський	4
м. Енергодар	3
Приморський	2
Василіський	2
Великобілозерський	2
Запорізький	2
Мелітопольський	2
м. Токмак	1
Чернігівський	1
Бердянський	1
Гуляйпільський	1
Новомиколаївський	1
РАЗОМ	85

Кількість реєстраційних записів, в яких наявні помилки орфографічного характеру в назві громадського об'єднання англійською мовою

Район області	Кількість помилок
м. Запоріжжя	40
м. Мелітополь	7
Оріхівський	4
м. Бердянськ	2
м. Енергодар	2
Гуляйпільський	1
Приморський	1
Розівський	1
Токмацький	1
Чернігівський	1
РАЗОМ	60

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що дані громадських організацій не повністю структуровано. Більша частина громадських організацій не надає повної інформації про себе, що дає змогу їх «не помітити» у такій кількості організацій за параметрами пошуку.

Багато недоліків має веб-ресурс «Реєстр громадських об'єднань»:

- має малий запас надання пошукового запиту – лише 500 запитів на сторінку;
- пошукова система не доопрацьована та потребує доповнення;
- реєстраційні картки не завжди містять повну інформацію про громадську організацію та потребують особливого контролю;
- пункт «Спрямованість» потребує розширення класифікації за видами громадських організацій.

В цілому, аналізуючи роботу пошукової системи реєстру громадських об'єднань, можна сказати, що не всі громадські об'єднання змогли потрапити до вибірки для нашого аналізу. Стан ведення реєстру громадських організацій вкрай жахливий та потребує повного перегляду та контролю, як процедур подання даних, так і процедур викладу даних на веб-ресурс у відкритий доступ.

Всю сукупність рекомендацій, які можна надати для оптимізації діяльності громадських об'єднань в Україні, можна поділити на три групи: для громадських об'єднань, для державної влади та для місцевої влади або донорів.

1. Рекомендації для громадських організацій.

Під час заснування або оновлення даних громадської організації чітко перевіряти повноту наданої інформації за заявою.

Перевірка орфографії написання найменувань – українською та, за необхідністю, англійською мовою. Якщо в організації відсутня потреба у міжнародних донорах або не планується співпраця з іноземними контрагентами, краще зовсім нічого не вигадувати і залишити поле для англійської назви порожнім. Для тих, хто не може діяти без підтримки іноземців, пам'ятати, що під час роботи із міжнародними (американськими особливо) донорськими організаціями можуть виникнути проблеми, тому якість поданих англійських даних – один із гарантів успіху.

Обов'язковим пунктами для заповнення є «Спрямованість» та «Засоби зв'язку». Саме так громадськість зможе дізнатися про спрямованість організації та прослідкувати діяльність на інформаційному ресурсі, сайті, або подзвонити на пряму.

Інформування про свою діяльність міської спільноти. Так залучення громади підвищує рівень довіри, а також залучення жителів працює на розповсюдженні інформації серед родичів, друзів, колег та у соціальних ресурсах.

2. Рекомендації для органів державної влади

Продовжити удосконалювати можливості веб-ресурсу «Реєстр громадських об'єднань». У першу чергу проблема веб-ресурсу підводить принцип Закону України «Про громадські об'єднання» про прозорість, відкритість та публічність. Його обмеження у пошуку до 500 записів на сторінку не дають користувачам повного доступу до даних, які корисні як для громади, так і для потенційних донорів.

Розробити більш чітку форму для пошукової системи веб-ресурсу «Реєстр громадських об'єднань». Зокрема додати більше пошукових можливостей до пункту пошуку «Місцезнаходження»: по вулиці та ін. Не кожен громадянин може знати повне найменування організації, її реєстраційний номер та інші номерні дані.

Розширити перелік пункту «Спрямованість» та зобов'язати громадські організації зазначати ці данні у повній мірі.

Розробити формалізовану систему для реєстраційних карток громадських організацій. Більшість громадських організацій не надають повну інформацію про себе.

Проводити регулярний контроль веб-ресурсу «Реєстр громадських об'єднань» задля уникнення можливих системних проблем.

Повернути позицію «кількість суб'єктів ЄДРПОУ за різними організаційно-правовими формами господарювання» для статистичного бюлетеню «Діяльність громадських організацій». Така інформація буде доповнювати представлені дані та нести корисну інформацію для громади і дослідників.

3. Рекомендації для органів міської влади / донорів.

Розробити прозору систему залучення громадських об'єднань до взаємодії на спільних умовах. Через проблему особистих контактів зростає рівень недовіри громади до органів влади.

Запровадити програм для реалізації взаємодії громадських об'єднань та органів влади. Наприклад, використовувати досвід діяльності громадських об'єднань в якості експертів у питаннях розвитку громади; проведення програм-тренінгів для громадських об'єднань без досвіду та навичок ведення звітної діяльності.

